

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci navrhovateľky **M.**, bytom B., zastúpenej NIKU & partners, s.r.o., so sídlom v Bratislave, Prokopa Veľkého č. 51 proti odporcovi **M.**, bytom B., t. č. ÚVTOS Hrnčiarovce nad Parnou, zastúpený JUDr. Helenou Hynkovou, advokátkou, so sídlom v Bratislave, Radničné námestie č. 7/B, o **rozvod manželstva a úpravu práv a povinností rodičov k maloletým deťom na čas po rozvode**, vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 42 C 99/2010, o dovolaní odporcu proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 1. apríla 2014 sp. zn. 14 Co 220/2013, takto

r o z h o d o l :

Dovolanie **o d m i e t a .**

Účastníkom nepriznáva právo na náhradu trov dovolacieho konania.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Bratislava V rozsudkom z 10. januára 2013 č. k. 42 C 99/2010–336 manželstvo účastníkov rozviedol. Maloleté deti A., narodenú X.a P., narodenú X. na čas po rozvode zveril do osobnej starostlivosti navrhovateľky, a zároveň určil, že bude deti zastupovať a spravovať ich majetok. Odporcu zaviazal platiť na výživu maloletej A. sumou 120,- Eur mesačne a na výživu maloletej P. sumou 100,- Eur mesačne. Styk odporcu s maloletými deťmi zakázal. Účastníkom nepriznal právo na náhradu trov konania. Rozhodol tak z dôvodu, že z vykonaného dokazovania mal preukázané, že manželstvo účastníkov už dlhšiu dobu si neplnilo svoj spoločenský účel, medzi nimi bol nezdravý až patologický vzťah. Príčinu rozvratu vzhľadom na psychickom vydieraní a týraní navrhovateľky zo strany odporcu. Pri rozhodovaní o zverení maloletých detí vychádzal z toho, že navrhovateľka sa o maloleté deti riadne stará, zabezpečuje im všetky potreby, odporca v súčasnej dobe je vo výkone trestu odňatia slobody (od 16. apríla 2010 do 16. apríla 2017). Pri určení výšky výživného na

jednotlivé deti na čas po rozvode manželstva prihladal na rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave z 31. mája 2010 sp. zn. 11 CoP 31/2010. Navrhovateľka je živiteľkou rodiny, do tejto situácie sa dostala vinou odporcu, ktorý sa nezodpovedne správal k rodine, rodinu materiálne nezabezpečoval, nechcelo sa mu pracovať. Z oznámenia Ústavu pre výkon trestu a odňatia slobody mal preukázané, že odporca je zaradený v pracovnom pomere od 5. apríla 2012, pracoval iba 4 dni mesačne c čistým príjmom 0,10 Eur. Pred obdobím väzby a výkonu trestu pracoval v období od 26. októbra 2009 do 18. januára 2010 v spoločnosti D., kde s ním bol ukončený pracovný pomer v skúšobnej dobe pre konfliktnú povahu. Styk odporcu s maloletými deťmi zakázal z dôvodu, že úprava styku s odporcom je v neprospech detí a v neprospech ich labilného citového vývoja poznačeného správaním sa odporcu. Za nevhodný považoval návrh odporcu styk odporcu s deťmi v prostredí Ústavu pre výkon trestu a odňatia slobody. Odporca si nevážil svoju rodinu, ani svoje deti, nevyužil možnosť venovať sa plnohodnotne deťom, vychovávať ich, usmerňovať zdravým spôsobom. O trovách konania rozhodol podľa § 144 O.s.p.

Krajský súd v Bratislave na odvolanie odporcu voči výrokom o určení povinnosti platenia výživného na maloleté deti a voči výroku, ktorým súd odporcovi zakázal styk s maloletými deťmi, rozsudkom z 1. apríla 2014 sp. zn. 14 Co 220/2013 rozsudok súdu prvého stupňa v napadnutých častiach potvrdil. Žiadnemu z účastníkov nepriznal právo na náhradu trov odvolacieho konania. V plnom rozsahu sa stotožnil s dôvodmi súdu prvého stupňa, súd prvého stupňa vo veci vykonal dostatočné dokazovanie a vec správne právne posúdil. Na zdôraznenie správnosti výroku o zákaze styku odporcu s deťmi odvolací súd poukázal na výsledky dokazovania v trestnom konaní, z ktorých bolo nesporné, že deti sú obeťami domáceho násillia. Deti museli byť účastné konkrétnych situácií domáceho násillia páchaného na ich matke zo strany odporcu, pričom vo viacerých prípadoch sa toto násillie bezprostredne dotýkalo aj detí (obmedzovanie ich kontaktu s inými deťmi, vyhodenie z postelí). Súd prvého stupňa správne posúdil nevhodnosť aby sa deti stretávali s otcom vo väzenskom prostredí a po dĺžke obdobia, čo neboli v kontakte s otcom. O trovách odvolacieho konania rozhodol podľa § 224 ods. 1 O.s.p. a § 144 O.s.p.

Proti rozsudku odvolacieho súdu podal dovolanie odporca. Žiadal rozsudok odvolacieho súdu zrušiť a vec vrátiť na ďalšie konanie a rozhodnutie o návrhu otca o zrušení zákazu styku s maloletými deťmi. Prípustnosť dovolania odôvodnil § 237 písm. f/ O.s.p. a § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. z dôvodu, že odvolací súd rozhodol bez nariadenia pojednávania

v neprítomnosti bez predchádzajúceho upovedomenia o mieste a čase vyhlásenia rozsudku. Namietal aj nedostatočné odôvodnenie jeho rozhodnutia k zásadným otázkam odvolania, ktorými vo svojom odvolaní namietal nesprávnosť právnych záverov súdu prvého stupňa. V ďalších dôvodoch sa zaoberal meritom veci, prípadne hodnotením vykonaných dôkazov.

Navrhovateľka vo svojom vyjadrení k dovolaniu odporcu žiadala dovolanie zamietnuť a nepriznať žiadnemu z účastníkov konania náhradu trov dovolacieho konania. Vyslovila názor, že v danej právnej veci nie sú dané podmienky dovolania a konanie pred súdmi oboch stupňov netrpelo žiadnou z väd, na ktoré odporca poukazuje.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.), riadne zastúpený (§ 241 ods. 1 O.s.p.), skúmal najskôr, či tento opravný prostriedok smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť dovolaním (§ 236 a nasl. O.s.p.), a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že dovolanie bolo podané proti rozhodnutiu, voči ktorému takýto mimoriadny opravný prostriedok nie je prípustný, preto ho treba odmietnuť.

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O.s.p.).

Tento mimoriadny opravný prostriedok je prípustný proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 237 písm. a/ až g/ O.s.p. a proti rozsudku odvolacieho súdu v prípadoch uvedených v ustanovení § 238 ods. 1, 2 a 3 O.s.p. Podľa štvrtého odseku § 238 O.s.p. však dovolanie nie je prípustné vo veciach upravených Zákonom o rodine a o zmene a doplnení niektorých zákonov okrem rozsudku o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností, alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení.

V danom prípade dovolanie smeruje proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým sa rozhodlo vo veci upravenej Zákonom o rodine (výživné), pričom nejde o rozsudok o obmedzení alebo pozbavení rodičovských práv a povinností alebo o pozastavení ich výkonu, o priznaní rodičovských práv a povinností maloletému rodičovi dieťaťa, o určení rodičovstva, o zapretí rodičovstva alebo o osvojení. Napadnutý rozsudok teda nevykazuje

znaky rozsudku, proti ktorému je dovolanie prípustné, ale znaky rozsudku, v prípade ktorého je prípustnosť dovolania výslovne vylúčená (§ 238 ods. 4 O.s.p.).

Dovolací súd preskúmal z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1, druhá veta O.s.p.) prípustnosť dovolania aj z hľadísk uvedených pod písmenami a/ až g/ ustanovenia § 237 O.s.p., nezistil však existenciu žiadnej podmienky prípustnosti dovolania uvedenej v tomto zákonom ustanovení.

So zreteľom na odporcom tvrdený dôvod prípustnosti dovolania sa Najvyšší súd Slovenskej republiky osobitne zameril na otázku opodstatnenosti tvrdenia, že v prejednávanej veci mu postupom súdu bola odňatá možnosť pred ním konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.), pričom treba zdôrazniť, že prípustnosť dovolania v zmysle § 237 O.s.p. nezakladá samo tvrdenie účastníka o existencii niektorej z uvedených procesných väd, určujúcim je zistenie, že k vade tejto povahy skutočne došlo.

Odporca v dovolaní tvrdil, že mu bola odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle ustanovenia § 237 písm. f/ O.s.p. tým, že odvolací súd prejednal vec v jeho neprítomnosti, jeho vedomosti a bez nariadenia pojednávania.

Novelou Občianskeho súdneho poriadku vykonanou zákonom č. 384/2008 Z. z. v zmysle ustanovenia § 214 ods. 2 O.s.p. odvolací súd môže o odvolaní rozhodnúť aj bez nariadenia pojednávania, ak nejde o niektorý z prípadov uvedených v odseku 1 tohto ustanovenia.

Podľa § 214 ods. 1 O.s.p. na prejednanie odvolania proti rozhodnutiu vo veci samej nariadi predseda senátu odvolacieho súdu pojednávanie, ak a/ je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, b/ súd prvého stupňa rozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, c/ ide o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania, d/ to vyžaduje dôležitý verejný záujem. Podľa § 214 ods. 2 O.s.p. v ostatných prípadoch môže odvolací súd rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania.

Z vyššie citovaných ustanovení § 214 ods.1 a 2 O.s.p. vyplýva, že (len) v prípadoch uvedených v § 214 ods.1 O.s.p. je odvolací súd povinný nariadiť pojednávanie, v ostatných

prípadoch však môže rozhodnúť aj bez nariadenia odvolacieho pojednávania. O tom, či v prípadoch, na ktoré sa nevzťahuje ustanovenie § 214 ods. 1 O.s.p., bude nariadené odvolacie pojednávanie, rozhoduje odvolací súd.

V danom prípade odvolací súd neopakoval ani nedoplňal dokazovanie, súd prvého stupňa nerozhodol podľa § 115a bez nariadenia pojednávania a nebolo potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie, nešlo ani o konanie vo veciach porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a naostatok nariadenie odvolacieho pojednávania nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem. Vzhľadom na to nebolo povinnosťou odvolacieho súdu nariadiť na prejednanie odvolania pojednávanie.

Odvolací súd nebol povinný odôvodňovať svoj záver, že na prejednanie odvolania odporcu v predmetnej právnej veci nie je potrebné nariadiť pojednávanie. Ten jednoznačne vyplýva z vyššie uvedených okolností, povahy prejednáwanej veci a danej procesnej situácie.

Pre úplnosť treba dodať, že účastníci boli upovedomení o čase a mieste verejného vyhlásenia rozsudku odvolacieho súdu spôsobom, ktorý zodpovedá zákonu (§ 156 ods. 3 O.s.p.) – vid' č. l. 409 spisu. Odporca, ani jeho právna zástupkyňa nepožiadali o doručovanie písomností elektronickými prostriedkami (§ 45 ods. 4 O.s.p.). Odvolací súd ho o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku podľa § 156 ods. 3 O.s.p. preto nemusel upovedomiť elektronickými prostriedkami v zmysle § 214 ods. 3 O.s.p. Oznámenie o mieste a čase verejného vyhlásenia rozsudku bolo vyvesené na úradnej tabuli súdu v stanovenej lehote najmenej 5 dní pred jeho vyhlásením ako to vyplýva z č. l. 409 spisu. Postupom odvolacieho súdu plne rešpektujúcim platnú úpravu Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom v čase rozhodnutia nemohlo preto dôjsť k odňatiu možnosti odporcovi pred súdom konať (porovnaj rozhodnutie Ústavného súdu SR sp. zn. IV. ÚS 362/09).

Odporca vytýkal odvolaciemu súdu nedostatočné odôvodnenie napadnutého rozsudku.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa v zmysle § 237 písm. f/ O.s.p. rozumie taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia tých jeho procesných práv, ktoré mu Občiansky súdny poriadok priznáva za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.

V zmysle čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd (ďalej „dohovor“), každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

Do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby všeobecný súd sa stotožnil s jeho právnymi názormi, návrhmi a hodnotením dôkazov.

Právo na spravodlivý súdny proces neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania pred všeobecným súdom úspešný, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Do obsahu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej „ústava“) a práva na spravodlivý proces podľa cit. čl. 6 ods. 1 dohovoru nepatrí ani právo účastníka konania vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ním navrhnutých dôkazov súdom, prípadne sa dožadovať ním navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov, resp. toho, aby súdy preberali alebo sa riadili výkladom všeobecných záväzných právnych predpisov, ktorý predkladá účastník konania.

Podľa § 157 ods. 2 O.s.p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané, a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal, a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé.

Rozhodnutie súdu ako orgánu verejnej moci nemusí byť totožné s očakávaniami a predstavami účastníka konania, ale z hľadiska odôvodnenia musí spĺňať parametre (limity) zákonného rozhodnutia (§ 157 ods. 2 O.s.p.), pričom účastníkovi konania musí dať odpoveď na podstatné (zásadné) otázky a námietky spochybňujúce závery namietaného rozhodnutia v závažných a samotné rozhodnutie ovplyvňujúcich súvislostiach. Právo (účastníka) a povinnosť (súdu) na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia vyplýva z potreby transparentnosti služby spravodlivosti, ktorá je esenciálnou náležitosťou každého jurisdikčného aktu (rozhodnutia). Citované zákonné ustanovenie sa totiž chápe aj z hľadiska práv účastníka na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ktorého imanentnou súčasťou je aj právo na súdne konanie spĺňajúce garancie spravodlivosti, a toto ustanovenie treba vykladať a uplatňovať aj s ohľadom na príslušnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské

práva [(ďalej len „ESLP“), porovnaj napr. rozsudok vo veci García Ruiz proti Španielsku z 21. januára 1999, sťažnosť č. 30544/96, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1999-I] tak, že rozhodnutie súdu musí uviesť presvedčivé a dostatočné dôvody, na základe ktorých je založené. Rozsah tejto povinnosti sa môže meniť podľa povahy rozhodnutia a musí sa posúdiť vo svetle okolností každej veci. Judikatúra ESLP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany (účastníka) bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (rozsudok Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, sťažnosť č. 21522/93, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-III; rozsudok Higginsová a ďalší proti Francúzsku z 19. februára 1998, sťažnosť č. 20124/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1998-I). Ústavný súd Slovenskej republiky vyslovil, že „súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 36 ods. 1 listiny je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu“ a že „takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok opravného (odvolacieho) súdu“ (porovnaj uznesenie z 3. júla 2003 sp. zn. IV. ÚS 115/03). Ústavný súd vo svojom uznesení z 23. júna 2004 sp. zn. III. ÚS 209/04 vyslovil, že „Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu. Všeobecný súd však *nemusí* dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia“. Odvolací súd v prípade potvrdenia rozsudku súdu prvého stupňa sa v princípe môže obmedziť na prevzatie odôvodnenia podaného súdom prvého stupňa (porovnaj rozsudok Helle proti Fínsku z 19. decembra 1997, sťažnosť č. 20772/92, Zbierka rozsudkov a rozhodnutí 1997-VIII).

Dovolací súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že odvolací súd postačujúco odôvodnil svoj rozsudok, ktorým nadviazal na rozsudok súdu prvého stupňa, ktorý ako vecne správny potvrdil. Podľa dovolacieho súdu nižšie súdy dostatočne odôvodnili svoje rozhodnutia; ich zdôvodnenie ako celok spĺňa parametre zákona na odôvodnenie rozsudku (§ 157 ods. 2 O.s.p.), je v ňom vysvetlené, z ktorých dôkazov pri rozhodovaní vychádzali aj

ako vec – zistený skutkový stav – právne posúdili. Treba mať na pamäti, že konanie pred súdom prvého stupňa a pred odvolacím súdom tvorí jeden celok a určujúca späťnosť rozsudku odvolacieho súdu s potvrdzovaným rozsudkom vytvára ich organickú (kompletizujúcu) jednotu; takýto prístup reflektuje aj ostatne citovanú judikatúru ESĽP. V prípade, ak odvolací súd v plnom rozsahu odkáže na dôvody rozhodnutia súdu prvého stupňa, stačí, ak v odôvodnení rozsudku iba poukáže na relevantné skutkové zistenia a stručne zhrnie právne posúdenie veci; rozhodnutie odvolacieho súdu v sebe tak zahŕňa po obsahovej stránke aj odôvodnenie rozsudku súdu prvého stupňa, s ktorým – ako už bolo spomenuté – tvorí jeden celok.

Keďže dovolanie v predmetnej veci nie je prípustné v zmysle ustanovenia § 238 ods. 4 O.s.p. a dovolací súd nezistil žiadnu podmienku jeho prípustnosti ani podľa ustanovenia § 237 O.s.p., dovolanie matky v zmysle ustanovenia § 243b ods. 5 v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O.s.p. odmietol. Vecnú správnosť dovolaním napadnutého rozhodnutia dovolací súd vzhľadom na jeho neprípustnosť neskúmal.

O trovách dovolacieho konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 243b ods. 5 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 1 O.s.p. a § 144 O.s.p.

Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 20. novembra 2014

JUDr. Ľubor Š e b o, v. r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Vanda Šimová